

CZU: 614.253.83:615.2/.3:342.72

POTENȚIALUL JURIDIC AL REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND DREPTURILE CONSUMATORULUI DE MEDICAMENTE

LEGAL POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA REGARDING THE RIGHTS OF THE CONSUMER OF MEDICINAL PRODUCTS

Alexandru ZNAGOVAN^{1*}, Vladimir SAFTA²

¹Catedra de tehnologie a medicamentelor, ²Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin”, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova

Autor corespondent*: alexandru.znagovan@usmf.md

Rezumat. În lucrare, este prezentat un studiu axat aspectelor juridice ale drepturilor consumatorului de medicamente, beneficiar final și subiect al raporturilor medico-farmaceutice din sistemul de sănătate, prin prisma respectării principiului „interesele consumatorului de medicamente (pacientului) mai presus de toate” în sistemul tridimensional „medic-farmacist-consumator de medicamente”. Un loc aparte revine „subiecților de drept” (persoane fizice, persoane juridice) autorizați în activitățile de aprovizionare cu medicamente a „consumatorului de medicamente”. Se constată faptul că, în Republica Moldova se întreprind eforturi susținute pentru ca potențialul juridic al noțiunii „drepturile consumatorului de medicamente” să corespundă metodologiei de armonizare a legislației naționale la standardele europene [1, 2].

Cuvinte cheie: drepturile consumatorului de medicamente, activitate farmaceutică, sistemul „medic-farmacist-consumator de medicamente”, raporturi juridice.

Summary. The paper presents a study focused on the legal aspects of the rights of the drug consumer, the final beneficiary and subject of medical-pharmaceutical relations in the health system, from the point of view of the principle of „the interests of the drug consumer (patient) above all” in the three-dimensional system „doctor-pharmacist-drug consumer”. A special place is given to the 'legal subjects' (natural and legal persons) authorized to supply medicinal products to the 'consumer of medicinal products'. In the Republic of Moldova, sustained efforts are being made to ensure that the legal potential of the concept of „the rights of the consumer of medicinal products” corresponds to the methodology of harmonization of national legislation with European standards [1,2].

Key words: rights and interests of the consumer of medicines, pharmaceutical activity, „doctor-pharmacist-consumer of medicines” system, social relations, legal relations.

SCOPUL LUCRĂRII

Analiza potențialului juridic al noțiunii „drepturile consumatorului de medicamente” în Republica Moldova.

MATERIAL ȘI METODE

În calitate de materiale au servit actele normative: Legea supremă - Constituția RM, legile organice și alte acte legislative din domeniul supus cercetării; drept metode: sinteza, deducția logico-juridică, abordarea sistemică și analiza secvențială bazată pe interogarea motoarelor de căutare Google, justice.md, utilizând cuvinte cheie adecvate și evaluarea manuală a articolelor returnate.

REZULTATE

Analizând particularitățile specifice actelor legislative de reglementare juridică a relațiilor sociale privind ocrotirea sănătății prin activitate farmaceutică, observăm până în anul 2024 lipsa în sine a potențialului juridic al noțiunii de „consumator de medicamente” și a principiilor de bază de realizare a drepturilor lui. Aceasta se întâmpla la etapa când societatea, în egală măsură, așteaptă de la personalul sistemului de ocrotire a sănătății publice, inclusiv de la cel farmaceutic, asistență de înaltă calitate și performanță.

Totuși, dacă este permisă transpunerea către noțiunea de „consumator de medicamente”, în 27 octombrie 2005 în Republica Moldova, Parlamentul adoptă Legea organică Nr. 263 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului, versiune în vigoare din 24.09.18 în baza modificărilor prin LP191 din 27.07.18, MO321-332/24.08.18 art.535 [3]. Trei articole - 5, 6 și 7 ale capitolului 2 prevăd și prescriu drepturile și responsabilitățile pacientului. Printre drepturile fundamentale, garantate de către stat ale pacientului Legea enumeră 17: a) dreptul la asistență medicală gratuită în volumul stabilit de legislație; b) dreptul la atitudine respectuoasă și umană din partea prestatorului de servicii de sănătate, indiferent de vârstă, sex, apartenență etnică, statut socioeconomic, convingeri politice și religioase; c) dreptul la securitatea vieții personale, integritate fizică, psihică și morală, cu asigurarea discreției în timpul acordării serviciilor de sănătate; d) dreptul la reducerea suferinței și atenuarea durerii, provocate de o îmbolnăvire și/sau intervenție medicală, prin toate metodele și mijloacele legale disponibile, determinate de nivelul existent al științei medicale și de posibilitățile reale ale prestatorului de servicii de sănătate; e) dreptul la opinie medicală alternativă și primirea recomandărilor altor specialiști, la solicitarea sa ori a reprezentantului său legal (a rudei apropiate), în modul stabilit de legislație; f) dreptul la asigurare de asistență medicală (obligatorie și benevolă), în conformitate cu legislația; g) dreptul la informații cu privire la prestatorul de servicii de sănătate, profilul, volumul, calitatea, costul și modalitatea de prestare a serviciilor respective; h) dreptul la examinare, tratament și întreținere în condiții adecvate normelor sanitaro-igienice; i) dreptul la informații exhaustive cu privire la propria sănătate, metodele de diagnostic, tratament și recuperare, profilaxie, precum și la riscul potențial și eficiența terapeutică a acestora; j) dreptul la informație completă privind factorii nocivi ai mediului ambiant; k) dreptul la exprimare benevolă a consimțământului sau refuzului la intervenție medicală și la participare la cercetarea biomedicală (studiul clinic), în modul stabilit de prezenta lege și de alte acte normative; l) dreptul la acceptare sau refuz în ce privește efectuarea ritualurilor religioase în perioada spitalizării în instituția medico-sanitară, dacă aceasta nu afectează activitatea ei și nu provoacă prejudiciu moral altor pacienți; m) dreptul la asistența avocatului sau a unui alt reprezentant în scopul protecției intereselor sale, în modul stabilit de legislație; n) dreptul la informație privind rezultatele examinării plângerilor și solicitărilor, în modul stabilit de legislație; o) dreptul de atac, pe cale extrajudiciară și judiciară, a acțiunilor lucrătorilor medicali și ale altor prestatori ai serviciilor de sănătate, precum și a funcționarilor responsabili de garantarea asistenței medicale și a serviciilor aferente în volumul prevăzut de legislație; p) dreptul la îngrijire terminală demnă de o ființă umană; q) dreptul la despăgubire a daunelor aduse sănătății, conform legislației.

Pentru ca Legea Nr. 263 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului să fie completă, de rând cu drepturile pacientului, se propun și responsabilitățile pacientului prevăzute de articolul 7 al Legii. Printre responsabilitățile impuse pacientului se numără: a) să aibă grijă de propria sănătate și să ducă un mod de viață sănătos, excluzând acțiunile premeditate ce dăunează sănătății lui și a altor persoane; b) să respecte măsurile de precauție în contactele cu alte persoane, inclusiv cu lucrătorii medicali, în cazul în care

știe că el suferă de o boală ce prezintă pericol social; b1) să fie înregistrat, în conformitate cu legislația, pe lista unui medic de familie titular al practicii medicului de familie; completat prin LP191 din 27.07.18, MO321-332/24.08.18 art.535 [4]; c) să întreprindă, în lipsa contraindicațiilor medicale, măsuri profilactice obligatorii, inclusiv prin imunizări, a căror neîndeplinire amenință propria sănătate și creează pericol social; d) să comunice lucrătorului medical informații complete despre bolile suportate și cele curente, despre maladiile sale ce prezintă pericol social, inclusiv în caz de donare benevolă a sângelui, a substanțelor lichide biologice, a organelor și țesuturilor; e) să respecte regulile de comportament stabilite pentru pacienți în instituția medico-sanitară, precum și recomandările medicului în perioada tratamentului ambulator și staționar; f) să excludă utilizarea produselor farmaceutice și a substanțelor medicamentoase fără prescrierea și acceptul medicului curant, inclusiv a drogurilor, a altor substanțe psihotrope și a alcoolului în perioada tratamentului în instituția medico-sanitară; g) să respecte drepturile și demnitatea altor pacienți, precum și ale personalului medico-sanitar. (2) În cazul încălcării de către pacient a regulilor de tratament și de comportament în instituția medico-sanitară, încălcare ce are drept consecință daune materiale și morale, acesta poartă răspundere în conformitate cu legislația.

Pentru tematica abordată este extrem de importantă cunoașterea acelor principii care au stat la baza implementării și realizării *drepturilor pacientului* prevăzute în articolul 2, Capitolul 1: a) respectarea drepturilor fundamentale ale omului și a demnității ființei umane în domeniul ocrotirii sănătății; b) recunoașterea vieții umane, a sănătății omului ca valoare supremă; c) orientarea spre menținerea vieții, a sănătății fizice și psihice a pacientului în procesul prestării serviciilor de sănătate; d) respectarea valorilor morale și culturale ale pacientului, a convingerilor lui religioase și filozofice; e) recunoașterea pacientului, iar în cazurile prevăzute de legislație, a reprezentantului său legal (a rudei apropiate), în calitate de participant principal la luarea deciziei privind intervenția medicală; f) reglementarea drepturilor, responsabilităților și a condițiilor de limitare a drepturilor pacientului în scopul protecției sănătății acestuia și respectării drepturilor altor persoane; g) încrederea reciprocă dintre pacient și lucrătorul medical.

Legislația privind *drepturile pacientului*, enumerată în Articolul 3, Capitolul 1 al susnumitei Legi are la bază mai multe acte legislative: în primul rând Constituția Republicii Moldova [5], Legea ocrotirii sănătății nr.411-XIII din 28 martie 1995, Legea Republicii Moldova cu privire la *drepturile și responsabilitățile pacientului*, nr. 263 din 27.10.2005 și alte acte normative ce reglementează relațiile sociale în domeniul drepturilor pacientului, al garantării și protecției lor. (2) Legile și alte acte normative nu pot limita drepturile pacientului stabilite de Constituția Republicii Moldova. (3) Dacă un tratat internațional la care Republica Moldova este parte stabilește alte norme decât cele prevăzute de prezenta lege, se aplică normele tratatului internațional.

Dreptul la ocrotirea sănătății, art.1 alin. (3) din *Constituția RM* se numără printre drepturile fundamentale ale cetățeanului Republicii Moldova și prevede printre altele, că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate. Art.16 alin.(1), în mod excepțional garantează aceste drepturi, respectarea și ocrotirea persoanei constituind o îndatorire primordială a statului. Art.36 din Constituție prevede că: 1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat. 2) *Minimul* asigurării medicale oferit de către stat este gratuit. 3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de ocrotire a sănătății fizice și mintale a persoanei se stabilește conform legii organice. Sănătatea omului, după cum se știe, depinde de mulți factori. În Constituția RM sunt enumerați factorii și mijloacele specifice de ocrotire a sănătății și categoriile de cetățeni cu drepturi garantate

specifice. Articolul 37 prevede „dreptul fiecărui om la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive, ș.a.; persoanele fizice și juridice poartă răspunderea juridică pentru daunele cauzate sănătății și averii unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice”. Articolul 47 prevede „Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în alte cazuri de lipsă a surselor de existență, împrejurări independente de voința lor”. Articolul 50 prevede „dreptul la ajutor și asistență specială din partea statului pentru mame și copiii lor; copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor, etc.”. Articolul 51 prevede că „persoanele cu nevoi speciale (dizabilități) beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți, statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială. Nimeni nu poate fi supus nici unui tratament medical forțat, decât în cazurile prevăzute de lege” [5].

Multe dintre noțiunile de bază care au tangență directă cu domeniul vizat – consumator, producător, prestator, vânzător, produs falsificat (contrafăcut), calitate, termen de valabilitate, inofensivitatea produselor, lucrărilor, serviciilor se regăsesc în Legea Republicii Moldova „privind protecția consumatorilor” nr.105 din 13.03.2003. Articolele 7, 8, 9, 16 ale Legii susnumite stabilesc obligațiile producătorului, executorului, vânzătorului, iar articolul 6 stabilește prevederi specifice privind protecția vieții, sănătății, eredității și securității consumatorului, prin acestea garantând dreptul la inofensivitatea bunurilor, produselor, lucrărilor, serviciilor. Legea expres prevede dreptul la informarea completă, corectă și precisă a consumatorului, atât despre producător (executor, vânzător), cât și despre bunurile, lucrările, serviciile prestate. Având în vedere prezumția lipsei cunoștințelor speciale la consumator, articolul 21 a Legii invocă instruirea lui, care trebuie să fie asigurată prin utilizarea unor sisteme de informare a consumatorilor privind drepturile lor, prin realizarea măsurilor necesare pentru protecția acestor drepturi, prin organizarea de seminare, editarea de publicații cu tematică respectivă și prin alte acțiuni întreprinse de organele abilitate cu funcții de protecție a consumatorilor și de structurile non-guvernamentale, precum și prin mass-media și alte organe interesate [6].

Principiile legislative pentru domeniul ocrotirii sănătății se conțin în Legea RM Nr. 411-XIII din 28.03.1995 „cu privire la ocrotirea sănătății”, apărută în primii ani de independență: a) conducerea descentralizată a unităților curativ-profilactice, sanitaro-profilactice, sanitaro-antiepidevice, farmaceutice și de altă natură; b) responsabilitatea autorităților administrației publice centrale și locale, unităților economice și a factorilor de decizie pentru promovarea politicii statului în domeniul asigurării sănătății populației; c) responsabilitatea organelor și unităților medico-sanitare pentru accesibilitatea, oportunitatea, calitatea și volumul prestațiilor medico-sanitare, pentru calitatea pregătirii profesionale și perfecționarea calificării personalului medico-sanitar și farmaceutic; d) utilizarea realizărilor științei, tehnicii și practicii medicale moderne în activitatea unităților medico-sanitare; e) apărarea drepturilor personalului medico-sanitar și controlul asupra exercitării obligațiilor lui profesionale; f) orientarea profilactică a asigurării sănătății populației în toate sferele de activitate vitală; g) diversitatea formelor de asistență medicală (de stat, prin asigurare, privată); h) gratuitatea și accesibilitatea asistenței medicale în instituții medicale de stat, trecerea la acordarea acesteia de către medici de practică generală, conform unui program de stat, în limitele și volumul stabilit; i) libertatea (dreptul) pacientului de a alege medicul curant și unitatea curativă (în cazul

nostru, pentru consumatorul de medicamente se propune de completat cu .. „libertatea de a alege farmacia, farmacistul”) [7].

Noțiunile juridice de bază privind domeniul farmaceutic, pentru prima dată, au fost definite de Legea nr.1456-XII din 25.05.1993 „*cu privire la activitatea farmaceutică*” republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 59-61/200 din 15.04.2005. Prezenta Lege, prin modificările survenite în 2017, art.18, în premieră prevede că „cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii au *dreptul să refuze folosirea medicamentelor* în cazul în care nu sunt siguri de calitatea, eficiența și inofensivitatea lor” [8].

Cât privește activitatea subiecților participanți în gestionarea și circuitul medicamentului, ea este prevăzută de *Legea RM nr.1409 din 17.12.1997 „cu privire la medicamente*”. Legea reglementează raporturile care apar în procesul de elaborare, preparare, fabricare, studii preclinice și clinice ale medicamentelor, control al calității, eficacității, inofensivității, autorizării, distribuției și altor activități conexe. Deosebit de importante pentru tematica abordată reprezintă normele capitolului III „Elaborarea medicamentelor”, articolul 12, în care s-a întreprins încercarea de a proteja corespunzător drepturile subiecților, participanți la testările clinice ale medicamentelor [9].

Dreptul constituțional la asistență medicală al cetățenilor este garantat și de *Legea Nr.1585 din 27.02.1998 „cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală”* care determină temeiurile juridice, economice și organizaționale ale asigurării obligatorii de asistență medicală oferită cetățenilor Republicii Moldova. Având menirea de a amplifica cointeresarea și responsabilitatea cetățenilor și a statului, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor în domeniul ocrotirii sănătății în noile condiții economice, conform prevederilor Legii, persoanele asigurate (de către instituțiile medico-sanitare contractate de Compania Națională de Asigurări în Medicină) au *dreptul la asistență medicală corespunzător volumului (tipuri de asistență medicală) și calității stipulat în contractul de asigurare și listei serviciilor medicale stabilite de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală*, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr.1387 din 10.12.2007 cu privire la aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală [10, 11]. Conștientizând importanța, complexitatea și actualitatea dezideratelor legate de ocrotirea sănătății publice, Guvernul și-a stabilit, începând cu anul 2013, ca prioritate în Programul de activitate intitulat „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” – „sporirea performanței prestatorilor de servicii medicale prin aplicarea standardelor minime de calitate”, având ca obiective îmbunătățirea calității serviciilor [12].

Nu mai puțin importantă pentru subiectul studiat este *Politica Națională de Sănătate* aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 886 din 06.08.2007 care prevede expres că „sănătatea populației reprezintă un obiectiv de o importanță primordială în politica oricărui Stat; sănătatea constituie valoarea cea mai de preț și componenta indispensabilă a dezvoltării și prosperării sociale, și se impune ca o prioritate în cadrul eforturilor pe care le depune Guvernul și societatea civilă în vederea fortificării continue a sănătății populației pe parcursul întregii vieți, îndeosebi în perioadele cu un risc sporit pentru sănătate: începutul vieții, perioada adolescenței și vârsta înaintată și redresării situației economico-sociale din țară”. *Politica Națională de Sănătate* are ca scop ajustarea cadrului legal la rigorile și standardele Uniunii Europene, precum și elaborarea unor noi acte normative pentru implementarea Politicii Naționale de Sănătate și a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Actele legislative studiate evidențiază accentul pus de către stat pe declararea unor garanții de *asigurare a drepturilor cetățenilor și facilităților acordate unor categorii (aparte) de cetățeni în domeniul ocrotirii sănătății*.

Specific momentului și documentului este că, garanțiile statului în perspectivă nu vor mai fi tractate ca sarcini concrete și tangibile ale subiecților implicați, ci ca drepturi legitime recunoscute ale cetățenilor [13].

Dezvoltarea sistemului de sănătate în Republica Moldova, care dispune acordarea asistenței medicale cetățenilor pe principii de egalitate este prevăzută și de către *Politica de Stat în domeniul medicamentului* (PSM), componentă majoră a Politicii naționale de sănătate aprobată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova Nr.1352 din 03.10.2002. *Medicamentul* reprezintă unicul instrument neinvaziv, important în profilaxia, diagnosticul și tratamentul diferitelor boli. Dezvoltarea coordonată a sectorului farmaceutic, grație importanței sociale, este una dintre problemele prioritare de dezvoltare ale ocrotirii sănătății. Politica a fost preconizată pentru a servi drept bază pentru elaborarea programelor de dezvoltare a sistemului farmaceutic din Republica Moldova (elaborarea, testarea, autorizarea, fabricarea, distribuirea și utilizarea rațională a medicamentelor), precum și a legislației în domeniul medicamentelor și activității farmaceutice [14].

Referitor la dreptul la despăgubire a daunelor cauzate sănătății consumatorului de medicamente, analizând Legea Republicii Moldova nr.105 din 13.03.2003 „privind protecția consumatorilor” și Legea Nr.263 din 27.10.2005 „cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului” mai întâi ar trebui fi stabiliți subiecții acestui raport juridic și cauzele prejudiciabile. Astfel, cererea de restituire a prejudiciului adus sănătății sau vieții consumatorului în urma administrării medicamentelor poate fi înaintată mai multor subiecți-participanți ai raportului juridic: 1. producătorului de medicamente - în caz de eroare de producere sau mențiuni eronate în instrucțiunea de utilizare a medicamentului, editată de către producător; 2. întreprinderii de distribuție angro/detailistă - în cazul încălcării regulilor de păstrare/distribuție și/sau a normelor de activitate farmaceutică, precum și 3. medicului care a prescris medicamentul. În acest caz apare întrebarea: poate consumatorul de medicamente (sau reprezentantul lui legal) să afle cauzele reale ale neconformității medicamentului, sau mai mult, să stabilească faptul uneia sau a mai multor abateri și încălcări comise de către subiecții pieței farmaceutice? Răspunsul este – *nici cum nu poate*, în primul rând, din lipsa cunoștințelor speciale, a posibilității de a le stabili, în al doilea rând, circumstanțele, probele și dovezile legal validate pot fi stabilite doar de către organele jurisdicționale, în strictă conformitate cu procedura stabilită de Lege (desfășurarea măsurilor operative și de investigație, interogarea, implicarea specialiștilor, numirea experților, etc). De asemenea, din varia motive, atât obiective, cât și subiective, chiar și în cazul măsurilor adecvate, circumstanțele și dovezile relevante trebuie să dea răspunsul la întrebarea esențială: „corespunde ori nu medicamentul care a cauzat prejudiciu sănătății sau vieții cetățeanului rigorilor declarate?”. Dacă nu corespunde, trebuie aflată cauza acestei necorespunderi: încălcarea regulilor de formulare, producere/ preparare, eliberare, păstrare, a termenului de valabilitate, falsificare etc., care, cu regret, nu întotdeauna poate fi, în mod veridic, stabilită.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În temeiul analizei realizate, se conturează următoarele recomandări referitoare la drepturile consumatorilor de medicamente ca unul din elementele de bază ale dreptului farmaceutic:

- dreptul cetățenilor/pacienților la medicație și medicamente: accesibile, eficiente, inofensive;
- dreptul la informație bazată pe dovezi, orientată spre asigurarea accesibilității medicamentelor și a utilizării lor raționale [15];

- dreptul la restituirea prejudiciului, în cazul medicamentelor prescrise/ recomandate/ eliberate cu erori, necalitative, plasate ilegal pe piață etc;
- dreptul la medicamente gratuite/compensate conform normelor stabilite prin acte legislative/sublegislative;
- responsabilitatea medicilor/farmacivilor privind prescrierea, recomandarea, eliberarea medicamentelor, calitatea informării consumatorului de medicamente, supravegherea aderenței la tratamentul medicamentos etc.

Analiza drepturilor consumatorului de medicamente - beneficiar final al asistenței farmaceutice și subiect al relațiilor sociale din sistemul de sănătate ne permite să constatăm, că acest segment rămâne unul insuficient dezvoltat în legislația națională. Actele normative privind ocrotirea sănătății abordează mai mult problematica multifactorială a drepturilor consumatorului de servicii de sănătate, decât pe cea a drepturilor consumatorului de medicamente (cu o singură excepție - cea menționată în art.7, lit.f, din Legea 263/2005). În cazul în care studiul aspectelor juridice ale acestor norme v-a continua, cu siguranță se v-a ajunge și la stabilirea drepturilor și responsabilităților tuturor participanților la raporturile juridice de acordare a asistenței medicale și farmaceutice: -medic-asistent medical-pacient, -pacient-medic-IMSP (spital, policlinică), pacient-CNAM, -medic-Colegiul Medicilor, -medic-farmacist, -medic-consumatorul de medicamente, -farmacist-consumatorul de medicamente, și cel mai important, în sistemul trilateral: „medic - farmacist - consumatorul de medicamente” prin prisma respectării principiului „interesele de sănătate ale consumatorului de medicamente (pacientului, n.a.) mai presus de toate”.

În cazul în care nu se va respecta principiul „*interesele de sănătate ale consumatorului de medicamente (pacientului, n.a.) mai presus de toate*”, nu este exclusă extinderea sistemului trilateral: „medic – farmacist – consumatorul de medicamente” în unul:

a) *quadrilateral*: „medic – farmacist – consumator de medicamente – producător de medicamente” și/sau

b) *pentalateral*: „producător de medicamente – medic – farmacist – consumator de medicamente (pacient) – jurist” [16].

BIBLIOGRAFIE

1. Metodologia de armonizare a legislației în Republica Moldova. Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Chișinău, Mai, 2010. [citat 20.11.2023]. Disponibil la: https://www.justice.gov.md/public/files/publication/Centrul_de_armonizare/Metodologia%20de%20armonizare%20a%20legislatiei%20RO.pdf
2. Carta Organizației Națiunilor Unite, semnată la Conferința Națiunilor Unite din 26 iunie 1945; Declarația Universală a Drepturilor Omului, Viena,1993; Declarația despre utilizarea progresului tehnico-științific în interesele păcii și spre binele omenirii, 1975; Declarația despre problemele etice ale proiectului „Genomul omului”, Valencia, 1990; Declarația despre avorturile medicale, Oslo, 1983; Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, adoptată de către Consiliul Europei la 04.11.1950; Declarația Asociației Mon-diale Medicale, Geneva, 1948; Codul internațional de etică medicală, ș.a.
3. Legea Republicii Moldova cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului nr. 263 din 27.10.2005. În: Monitorul Oficial, nr. 176-181 din 30.12.2005.
4. LP191 pentru modificarea unor acte legislative (Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995 din 27.07.18), În: Monitorul Oficial, nr. 321-332, art.535 din 24.08.2018.
5. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial, nr. 78, art. 140.
6. Legea nr.105 din 13.03.2003 „privind protecția consumatorilor”. În: Monitorul Oficial, nr. 126-131/507 din 27.06.2003.
7. Legea nr.411-XIII din 28.03.1995” cu privire la ocrotirea sănătății”. În: Monitorul Oficial, nr. 34 art. 373 din 22-06-1995.

8. Legea nr.1456 din 23.05.1993 „cu privire la activitatea farmaceutică”. În: Monitorul Oficial, nr. 59-61 art. 200 din 15-04-2005.
9. Legea nr.1409 din 17.12.1997 „cu privire la medicamente”. În: Monitorul Oficial, nr. 52-53 art. 368 din 11-06-1998.
10. Legea Nr.1585 din 27.02.1998 „cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală”. În: Monitorul Oficial, nr. 38-39, art. 280 din 1998.
11. Hotărârea Guvernului RM nr.1387 din 10.12.2007 cu privire la aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală. În: Monitorul Oficial, nr. 198-202, art. 1443 din 2007.
12. Programul de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație Bunăstare” pentru anii 2013-2014, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.125 din 30.05.2013. În: Monitorul Oficial, nr. 161-166 art. 654 din 26-07-2013.
13. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.886 din 06.08.2007 cu privire la Politica Națională de Sănătate. În: Monitorul Oficial, nr.127-130, art Nr: 931 din 17.08.2007
14. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova Nr.1352 din 03.10.2002 cu privire la aprobarea Politicii de Stat în domeniul medicamentului. În: Monitorul Oficial, nr. 149-150, art. 1161 din 2002.
15. 15.Regulamentul cu privire la promovarea etică a medicamentelor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 944/2018. În: *Monitorul Oficial*, nr. 424-429, art. 1133 din 16.11.2018.
16. Znacovan, Alexandru. Legea, Medicamentul și Sănătatea. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2019, nr.11. Seria „Științe sociale, p.3-7. ISSN 1814-3199, ISSN online 2345-1017

ORCID-ul autorilor

Vladimir Safta

<https://orcid.org/0000-0001-8851-9701>

Alexandru Znacovan

<https://orcid.org/0000-0001-9344-8872>